

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

סיפור ולקחו

ויחלום והנה שלום מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. פעמים שהאדם ראשו מגיע השמימה בעבודת ה' טהורה, או לפחות הנו מרגיש בשמים... הן עסקיו מסונפים וחובקי עולם הם - משכך עלול הוא לשכוח את בני ביתו הצמאים לקורטוב של יחס. ולפיכך נדרש הוא האדם שסולמו שלו יהא מוצב ארצה - להשגיח היטב גם על הפרטים שנראים כקטנים. כך לפחות דרשו חכמי המוסר.

בהקשר לכך סופר סיפור מרתק: הגאון הצדיק רבי משה קלירס זצ"ל, רבה של טבריה, היה מתגורר בדירה בת חדר אחד, וכדי שתהא לו אפשרות לקבל אורחים ב'סלון', וגם לישון בחדר השינה, חילק את החדר הגדול לכמה חלקים, והמחיצות היו עשויות מ... קרשים.

פעם הגיע לטבריה אדם צעיר, שהתגורר בירושלים, ונשא לא מכבר לבת זוגו, אבל מש'אל הסתדרו' ביניהם החליט לארוז את מטלטליו ולשים פעמיו לטבריה.

היעד הראשון שלו היה ביהמ"ד של טבריה, אלא שמיד עם הכנסו הבחין בו הרב קלירס, שהיה ידוע ב'הכנסת האורחים' המופלגת שלו, והזמינו אחר כבוד לביתו. כיון שהירושלמי הלז כבר הזמין חדר באחד מבתי המלון בטבריה, היה לו 'תירוץ' טוב שלא להענות לבקשתו של הרב, אבל המרא דאתרא לא הרפה. ידע הרב קלירס, ברוב חכמתו, עם מי יש לו עסק... ולכן הזמינו לבוא לביתו כדי שיוכל לחוש את האווירה הנכונה הצריכה לשרור בבית יהודי.

לצעיר לא היתה ברירה, ארז את מטלטליו ובא לבית הרב. נכנס הוא לביתו של הרב, והתכונן לשנת הלילה. אלא שההנהגות של הבית הקדוש הזה כמעט ולא אפשרו לו לעצום עין. הרב קלירס, ברוב התמדתו ויגיעתו בתורה, היה רגיל לישון רק שתיים שלוש שעות, ומיד קם כארי לעסוק בתורה. **והנה**, טרם צאתו לתפילת 'הנץ', מבחין האורח שבעל הבית מכין את ה'פרימוס' לחימום מים. טרחא גדולה היא הכנת ה'פרימוס' למי שעוד זוכר... **הוא** היה בטוח שהרב מחמם את המים

נושאים בפרשה

יציאת יעקב מא"י - בגדר שליחות

ישנו חילוק יסודי בין אברהם אבינו ליעקב אבינו.

הן אברהם והן יעקב יצאו לחוץ לארץ. יצחק אבינו היה עולה תמימה ונצטוו מאיתו ית' לא לצאת לחו"ל - "גור בארץ הזאת", משא"כ אברהם ויעקב יצאו מהארץ לחו"ל, כל אחד למקומו. אלא שחלוקות היו היציאות זו מזו: אברהם אבינו יצא מפני הרעב, כמו שמבואר בפסוקים "ויהי רעב בארץ וגו'", ואילו יעקב אבינו יצא מכח מצות כיבוד אב ואם. יצחק ורבקה שלחו אותו.

ועומק גדר החילוק: על יעקב אבינו נאמר בחז"ל "וישב יעקב בארץ מגורי אביו - ממקום שמשלחים מחזירים שליחותן" (ב"ב כה ע"א).

הרי, שאברהם אבינו כביכול יצא בלי שליחות, וא"כ יציאתו מן הארץ לחו"ל היתה יציאה גמורה. משא"כ יעקב אבינו יצא בגדר של שליחות, והרי שהמשלח נמצא במקומו, והשליח - כח המשלח בשליח, והרי שהשליח

(המשך בעמוד 5)

יציאה לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
5.52	5.14	4.00	ירושלים
5.49	5.11	4.07	צפת
5.49	5.16	4.16	תל אביב
5.58	5.24	4.16	LA
5.43	5.15	4.12	NYC
7.06	6.28	5.24	PANAMA
7.52	7.13	6.10	SAO PAULO
8.59	8.29	7.16	BUENOS AIRES

עבור עצמו, אלא שעד מהרה נוכח שכוס התה שהוכנה, מועברת על ידי הרב קלירס לאשתו הרבנית.

בלילה השני חזר המעשה על עצמו, ושוב מתאמץ בעל הבית בהכנת התה על ידי הפרימוס. האורח החליט ש'זה לא עסק'... הוא ניגש אל הרב קלירס והודיע לו שהחליט לעזוב את הבית "איך אני יכול להשאר כאן ולהטריד את הרב, במצב כזה שהרבנית חולה?!"

פתח הרב קלירס את עיניו בתמימה רבתי, ואמר: אשתי הרבנית חולה?! מי אמר לך זאת?! והאורח בשלו: "לא נעים לי להשאר כאן יותר, אני יודע שהרבנית חולה, ואני מטריח אתכם שלא לצורך".

הרב קלירס ענהו בתקיפות: "אני מאד מתפלל כיצד הנך מעלה על דעתך דבר כזה, שלא היה ולא נברא?! אני דורש ממך שתספר מי אמר לך שהרבנית חולה?!"

"הלא אני רואה את הרב מידי בוקר קם בשעה מוקדמת וטורח בחימום המים, נכנס עם הכוס אל חדרה של הרבנית ומוסר לה את התה המהביל. אם הרב היה עושה זאת פעם אחת - ניחא, אבל כיון שהדבר חזר ונשנה על עצמו, מי יוכל אפוא להכחיש שהרבנית קלירס חולה?!"

בדיוק לרגע זה המתין המארח הגדול. השיב לאורחו ואמר: "אוי לך שזו המסקנה שהעלית בחכתך לאחר שראיתני מגיש תה לרעיתי. וכי אלו מושגיך בבית היהודי? האם בעל שמכבד את אשתו ומגיש לה כוס תה מידי בוקר - עושה את אשתו חולה?!"

והוסיף רבה של טבריה ואמר: "הלא האר"י הקדוש אומר שכאשר אדם קם בבוקר, הוא צריך לקבל על עצמו מיד את מצות 'ואהבת לרעך כמוך'. וכי מצוה זו קיימת רק בין שני רעים ולא בין בעל לאשתו?! הלא בהגשת התה לאשתי אני מקיים את מצות 'ואהבת לרעך כמוך' בהידורה המלא!"

האורח האזין ברוב קשב, ואמר למארחו בהתפעמות: "עכשיו אני יכול כבר באמת לשוב על עקבותי ולשוב לירושלים. הבינותי כיצד בונים בית יהודי ועל מה צריכים לשים דגש בהנהגות שבין בעל לאשתו".

בברכת שבת שלום העורך

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בהגדרת 'שליחותיהו קא עבדינן'

מחדשים דבר, אין להם עיכוב מלדון מצד עצם כח הדין, אלא דחלק האיסור שנלמד מהקרא ד'לפניהם' ולא לפני הדיוטות עדיין קיים, וכלפי זה צריך שליחות כדי להסיר את המעכב של האיסור להשתמש בכתרם של מומחים [אך לזה לכאן אי"צ שליחות אלא מדין נטילת רשות הוא וכן"ל].

אבל את דברי הרמב"ן לכאורה לא ניתן לבאר ע"פ דרך זו, שהרי לפי מה שנתבאר בדב"ר רבינו ברוך, לכאורה אין צריך להגיע כלל לדין הפקר ב"ד הפקר, שהרי בלא"ה נמי יש להם כח לדון מחמת שאינם מחדשים דבר, וא"כ לשם מה הוצרך הרמב"ן לומר דהוי מכח דין הפקר ב"ד. אלא מוכח ברמב"ן דלא ס"ל כהרבינו ברוך, ולכן הוצרך לומר שהכח שלהם לדון הוי מדין הפקר ב"ד. אלא דאם נימא דלפי הרמב"ן דין שליחותיהו אינו מדין נטילת רשות, אלא שליחות ממש, הרי שבע"כ צ"ל כיסוד הגרנ"ט דהדין סמוכים הוי מעכב חיצוני בלבד ולכן מהני לזה תורת שליחות.

איך דנים אחר שבטלו הסמוכים - דברי הק' רית ספר והאמרי בינה

ועתה נבא לדון לדעת הרמב"ן, איך ב"ד דנים דינים לאחר שבטלו הסמוכים גם בארץ יש"ר. ראל. והתוס' בגיטין דף פ"ח: כתבו לתרץ, דש"י שליחותיהו דקמאי עבדינן. והיינו, דכשם שדנו בבבל בזמן שהיו סמוכים בא"י, מכח הדין של שליחותיהו דבני א"י, כך גם לאחר שבטלו הסמוכים שבא"י, יכולים להמשיך לדון מכח שליחות הסמוכים שהיו לפני כן בא"י.

אמנם בשלמא אם נימא דדין שליחותיהו הוי מדין נטילת רשות, אתי שפיר, דהב"ד הסמוכים נתנו רשות לכל הבאים אחריהם לדון, ולכן אין איסור היום לדון בפני דיינים שאינם סמוכים [ועצם הכח לדון הוי מכח הפקר ב"ד כדברי הרמב"ן]. אבל אם גדר שליחותיהו הוי מפרשת שליחות כפשוטו, קשה הרי אין שליחות למתים, ואיך יכולים היום לדון מכח

אכן מכח קושיא זו ייסד את יסודו דהוי מעכב חיצוני, אך גם הוא כתב כן רק מחמת הסתירה בדברי הרשב"א, ומשמע דלולי זה ניתן היה להבין דשייך שליחותיהו גם אם הוי חסרון בעצם כח הדין לדון].

ביאור דברי רבינו ברוך שאין הבי"ד שבבבל מחדשים דבר [ויסודו של הלבוש מרדכי]

ורבינו ברוך [הובא בקובץ שיטות ב"ק פד:; עמ' אלף כ"ד] כותב ע"ד הגמ' [בהו"א] וז"ל, אלא שור בשור היינו טעמא דקא מגבי, דשליחות דייני ארץ ישראל קא עבדינן, דכיון שאין בו דבר שנחדש מדעתנו, הוה ליה כאילו הם פו"סקים הדין ושילחום להוציא וכו'. ומבואר די"סוד דין שליחותיהו הוא מחמת ש"אין בו דבר שנחדש מדעתנו, הוה ליה כאילו הם פוסקים הדין ושילחום להוציא". וצריך לבאר כוונתו. [וניתן אולי לפרש בכוונתו כיסודו של הלבוש מרדכי (סי' א') שביאר דיסוד דין שליחותיהו, זה רק כח של שוטרים, אבל אין לדייניי בבבל כח של שופטים, אך דבריו מחדשים טובא].

ונראה לבאר כוונתו, דכל מה שנאמר בתורה דין של סמוכים, זהו רק כאשר הבי"ד באים לחדש דבר, אבל ב"ד שאינם באים לחדש דבר, אין צריך שיהיו סמוכים בשביל שיהיה להם כח לדון. וא"כ זה יסוד הדין של שליחותיהו שנאמר בדברי הגמ', דדייניי בכל אינם מחדשים מדעתם כלום, ולכן הוה כאילו הם - היינו דייניי א"י הסמוכים - פוסקים את הדין. ואין הכוונה שגם כעת הפסק הוא של דייניי א"י והדייניי שבבבל רק כופים לקיים את הפסק שלהם [כדברי הלבוש מרדכי], דודאי הוי פסק של דייניי בכל ומ"מ אין חסרון במה שאינם סמוכים, מכיון שביסוד הדין של סמוכים נאמר רק שאין כח לחדש דבר רק ע"י דיינים של סמוכים, אבל פסק שאין בו חידוש, שפיר ניתן לעשותו גם ע"י דיינים שאינם סמוכים.

ולפי הגדרה זו, עולה בידינו שוב, דאין צריך פרשה של שליחות כלל, אלא מכיון שאינם

המשך שיעור כללי בהגדרת 'שליחותיהו קא עבדינן'

קושיית הגרנ"ט מה מהני שליחות כשיש פסול לדיין מלדון

ונתחיל את הנקודה מזוית אחרת בעיקר דברי הרמב"ן והר"ן. הנה בחי' הגרנ"ט (ריש סנה"דרין) הביא בשם החידושי הרי"ם שהקשה סתירה בדברי הרשב"א¹, וייסד הגרנ"ט דש"י שליחותיהו לא מהני במקום שיש פסול בעצם לדיין מלדון, וכמו דסומא שפסול מלדון לא שייך לעשותו שליח לדון, כך גם בדין מומחין אילו היה זה תנאי בכשרות הדיינים לא היה שייך ליתן להם כח לדון מדין שליחות, ומהא דמבואר דמהני דין שליחותיהו ליתן לדייניי חו"ל כח לדון, הכריח הגרנ"ט דהדין דבעינן ב"ד סמוכין זה כח מעכב חיצוני ולא בעיקר כח הדין, [ע"ש מש"כ לבאר עפ"ז את דברי הרשב"א, ואינו נוגע לסוגיא דידן].

והנה הבאנו את דברי הראשונים שנקטו דדין שליחותיהו נצרך רק כלפי חלק האיסור לדון בפני מי שאינו מומחה אבל עצם הכח לדון הוי מכח הפקר ב"ד, וא"כ לכאורה לפי דבריהם לא קשיא קושיית הגרנ"ט כלל, דהרי כלפי חלק האיסור כלל אין צריך לדין שליחות אלא סגי בנטילת רשות וכן"ל.

אבל אם נתבונן בדברי הראשונים הנ"ל נראה שאינו כן, שהרי הם כתבו יסוד זה רק מכח סתירת הסוגיות בין גיטין וסנהדרין, אבל אילו היה רק את הסוגיא בגיטין בלבד, שפיר הבינו דהכח של דייניי בבבל הוי מדין שליחותיהו לחוד ואי"צ להגיע לדין הפקר ב"ד [בדברי הר"ן הדברים מיוחדים יותר, דע"ש שהאריך בכמה קושיות עד שכתב את יסוד זה של הרמב"ן], וזה דבר שצ"ע טובא איך מהני סברת שליחותיהו להכשיר לדון את מי שאין לו כח לדון, והרי זה דומה לשליחות דין סומא לדון, וכפי שהקשה הגרנ"ט [הגרנ"ט

1 לענין אי גירות בזה"י מהני מכח דין שליחותיהו או משום דכתיב 'לדורותיכם' דלא בעינן מומחין.

מים שבעפר שבמים - תאווה לשהות במים

לעיל נתבאר כי התאווה הנובעת מיסוד המים שבעפר שבמים, הינה היגררות למים - תאווה לשהות במים. כעת נבוא לבאר תאווה זו ביתר הרחבה.

ההגדרה המדויקת של התאווה הנובעת מיסוד המים שבעפר שבמים, אשר בה אנו עוסקים כעת, הינה תאווה לשהות כל כולו בתוך מציאות של מים.

התאווה לשהות במים, מוכרת וידועה לכל. החל משהייה באמבטיה שבבית, וכלה בתעשייה ענפה מאוד של פארקי מים וכדו', שכל מטרתה לגרום לאנשים תענוגים בכל מיני אופנים שונים ומשונים של שהייה במים.

אך זו רק אבחנה אחת של תאווה זו. ישנה אבחנה נוספת לתאווה זו, והיא התאווה לשהות בתוך מציאות של תענוגים. ונסביר.

מים - עניינם תענוגים. ומידת התאווה הנובעת מיסוד המים - עניינה בכללות אהבת התענוגים. וא"כ כאשר באים לדון בתאווה לשהות במים בתפיסה של נפש, ההגדרה היא, שהנפש מתאווה לשהות כל כולה בתוך מציאות של תענוגים. וכמו שמוציאות זו גורמת מספר קלקולים בנפש האדם.

ראשית נקדים ונאמר, שאהבת התענוגים מתחלקת לשני חלקים: כח התאווה שהגדרתו היגררות, וכח התענוג. ומצירוף שני הכוחות גם יחד, האדם מוצא את עצמו נגרר ומחפש תענוגים.

ובמקרה שלנו, מתגלה כח נוסף, והוא כח המקבל. על דרך כלל, המציאות הטבעית של המים היא לתת - לא לקבל. אך כאשר יסוד המים שבאדם אינו מתוקן, הוא לא יורד על מנת לתת, אלא על מנת להתענג. בכל תענוג שהוא מקבל, הוא מרגיל את הנפש לקבל עוד ועוד, עד שהוא מגיע למצב שנפשו משתוקקת להיות במציאות היקפית של קבלת תענוגים. והמצב הזה בונה בנפשו כח של מקבל. במקום לבנות את כח הנותן שבו, הוא בונה ומגדיל את כח המקבל שבו. והדבר היחיד שאפשר להכיל בתוך הכלי הזה, הוא תענוג.

וכעת מגיע שלב נוסף. כיון שזה קורה באיטיות גדולה מאוד, האדם לא מרגיש את השינוי שחל בו, והוא לא מרגיש כלל וכלל שנבנה אצלו כח המקבל. עד כדי כך שהוא נעשה המקבל הגרוע ביותר, בכך שהוא בכלל לא מרגיש שהוא מקבל. וזאת מכיון שהוא מאבד את הכח לקלוט ולהבין שיש כאן קבלה. הוא מתחיל לתפוס שכל מה שנותנים לו, חייבים לתת לו. ואם הוא לא מקבל את מה ש'מגיע לו', הוא דורש ותובע את זה בכח. במקום להכיר טובה לנותן, הוא תובע בכח את מה שכביכול, לפי תפיסתו, מגיע לו על פי דין. ואם משהו ינסה למנוע ממנו את מה שמגיע לו על פי דין, אוי לו ואוי לנפשו.

והדרך להגיע לכך, היא פשוטה מאוד - להתרגל לקבל.

נמצא שמידת התאווה שאנו עוסקים בה כעת, מורכבת מכמה חלקים: כח ההיגררות, כח התענוג, כח המקבל, אי מודעות לשינוי שחל בנפש האדם, וכתוצאה מכך - תביעת התענוג בכח.

ובאמת, בעיה זו אינה בעיה פרטית של אנשים מסוימים. אלא זו בעיה שמקיפה את כל מי שצורך הנאות, יותר מכדי צורך נשמתו. שהרי כל הנאה שהאדם מקבל מהעולם הזה, מצטרפת לאלפי ומאות אלפי הנאות, שבהצטרפות כולן, נוצר בנפש האדם כל התהליך שהתבאר לעיל. ובמקום להיות נותן, הוא הופך להיות מקבל - הפך תכלית הבריאה.

לכן, מלבד הטיפול בבעיות ההיגררות שנובעות מיסודות אחרים (ע"י העצות שמובאות במסגרת זו בפרקים האחרים), צריך לתקן ג"כ את החלקים שמובאים כאן.

ומכיון שהחלקים הללו יסודיים מאוד, והינן אבן יסוד לתיקון כל מידת ההיגררות, נקדיש לכל חלק פרק בפני עצמו, נבאר אותו ביתר הרחבה, ונציע את התיקונים האפשריים, על מנת לתקן אותו באופן פרטי, בעזרת ה' יתברך, בפעמים הבאות.

(המשך מעמוד 2)

שליחות ששלחום הדיינים שהיו לפני כן וכבר אינם קיימים עוד.

יתר על כן, כתב הקרית ספר, דכל מה שנאמר דין של סמוכים, זה רק בזמן שיש דיינים סמוכים, דאז נאמר שיש איסור לדון בפני מי שאינם סמוכין, אבל משעה שבטלו הדיינים הסמוכים מכאן ואילך, הכל תלוי לפי רוב החכמה, ובין סמוך ובין מי שאינו סמוך יכול לדון.

ואם נימא כן גם בשיטת הרמב"ן, יימצא לנו חידוש גדול, דדייניי בבל שדנו בזמן שהיו סמוכים בא"י דינם דין רק מדרבנן, מכח של הפקר ב"ד וכנ"ל, אבל מזמן שבטלו הסמוכים, דשוב לא נאמר כלל דין של סמוכים, א"כ דינם דין מן התורה.

אלא שהאמרי בינה (חו"מ ס' א') לומד בכוונת דברי הקרית ספר, דדבריו נאמרו רק כלפי חלק האיסור שבדבר, וטעם הדבר, דכיון שיסוד האיסור מחמת שאין להשתמש בכתרם של סמוכים, א"כ בזמן דליכא סמוכים לא נאמר יסוד האיסור, שהרי אין מי שיש לו כתר של סמוכים. אבל כלפי החלק הראשון, שנאמר דין סמוכים בשביל שיהיה להם כח לדון, דין זה לא נפקע גם בזמן דליכא סמוכים, ונמצא א"כ, שגם בזמן הזה צריך להגיע לכח של הפקר ב"ד שהרי בלי זה אין להם שום כח של דין.

ומ"מ לפי דברי הקרית ספר שפיר ניתן ללמוד ברמב"ן שדין שליחותיהו הוי מפרשת שליחות ממש, ומה ששאלנו דהרי אין שליחות למתים לא קשיא מיד, דהרי הדין שליחות נצרך בשביל חלק האיסור [דכ" לפי עצם הכח לדון מהני מכח של הפקר ב"ד], וחלק האיסור לא קיים כלל בזמן שבטלו הסמוכים.

עד כאן נתבאר דברי הרמב"ן, שיסוד הדבר מורכב מב' דינים, דין ראשון של הפקר ב"ד כלפי עצם כח הדין, ודין שני של שליחותיהו [או נטילת רשות או שליחות ממש וכנ"ל] כלפי חלק האיסור לדון לפני הדיינות, וכמו שנתבאר.

שיטת הנתה"מ בסוגיא דהוי מדין שליחות ממש

שיטה נוספת בסוגיא, מצינו בדברי הנתיות המשפט ריש סימן א', שמדבריו נראה שלמד שדין שליחותיהו הוי דין שליחות דאורייתא כפשוטו, ולדבריו צריך ליישב הקושיות הנ"ל איך מהני שליחות ליתן לו כח של דין, וכקושיית הגר"ט. וכן תיקשי קושיית האחרונים איך מהני שליחות בזה"ז והרי אין שליחות למתים [אא"כ נימא דבזה"ז לא נאמר כלל דין של סמוכים], ויש להאריך בזה, אך נעמוד בקושיות.

הרגשת תפיסת המציאות - המשך

נבין אם כן, שבשכל יכול האדם להגיע למחוזות מאד רחוקים. כל אחד יודע היכן הוא מטייל בשעה שהוא מתפלל תפילת שמונה-עשרה... אבל בלב, אם האדם בונה אותו נכון - כאן הוא מתחיל לבנות את המציאות האמיתית שלו, הוא מתחיל לחיות עם לב שחש מהי המציאות באמת.

כאשר האדם מרגיל את עצמו לחוש את האמת, את המציאות - הוא מכוון את מעשיו לפי המציאות.

אם אדם ישתמש רק עם השכל - הוא עלול להגיע למצב של עוף הפורח באויר. לאנשים רבים יש המצאות, רעיונות. ודאי שישנן המצאות שב"ה יצאו לפועל והועילו הרבה. לפעמים הן בבחינת שור המזיק ולפעמים זו גמילות חסד, אבל הרבה המצאות פשוט אינן בגדר המציאות. הם באו מאדם שכביכול ניתחו אותו לשתיים: יש לו מח גאוני, הוא ממציא רעיונות נפלאים, אבל הוא לא חי במציאות.

הרבה פעמים אדם לומד את התורה הקדושה, והוא אומר סברות. מהו המדד שלהן אם זו מציאות או לא? אם יצא החוצה וינסה לומר זאת לאדם עסקי, הוא פשוט יצחק. לפעמים מחמת שדעת תורה הפוכה מדעת בני אדם, אבל לפעמים הצחוק נובע מכך שהוא מדבר דברים המנותקים מהמציאות. ובאמת כשלומדים 'חושן משפט', יותר קשה לומר סברא לא מציאותית, כי חו"מ כל עניינו הלכה מעשית.

אם אדם מרגיל את עצמו לחיות בצורה מציאותית, הרי שגם את לימוד התורה הקדושה הוא הופך למציאות אצלו.

מספרים על מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, שבהיותו צעיר, כשהלך ברחוב ראה תרנגולת מדדה. הוא התחיל לחשב על פי דברי הגמרא בבבא קמא מה יקרה אם היא תזיק וכו'. כשסיפרו זאת לאחד מן הגדולים באותו דור, אמר: "זה יהיה מורה הוראה בישראל!" מהיכן הוא ידע?

יש אדם שלומד הלכות תרנגולים במסכת בבא קמא, וכשהוא רואה תרנגול, הוא כלל לא חושב שזה קשור למה שלמד. הוא לומד גמרא, אך לא מחבר את הלימוד למציאות.

אדם מציאותי הוא זה שמבין שהתורה היא תורת חיים, "וחיי עולם נטע בתוכנו". הוא שם אותנו בתוך גוף, בתוך חומר, והוא רוצה שנקיים את התורה לפי המציאות הקיימת כאן. אם אדם לומד בצורה שכל דבר שהוא לומד הופך אצלו למציאות - הוא מתחיל לבנות את עצמו כאדם מציאותי, וכאשר הוא בונה את בנין המציאות הגשמי שלו, בעז"ה הוא יעלה הלאה להתעלות ברוחניות.

אבל אם אדם לומד תורה והתורה הופכת אותו למנותק מהמציאות, הוא הולך ברחוב ולא שם לב מה קורה, ולא מחמת מדרגת שמירת העיניים שלו, אלא הוא פשוט כל כך שקוע בתוך עצמו עד שהוא לא שם לב מה קורה - הוא לאט לאט הופך אולי להיות אדם שיודע תורה, אך מנותק מהמציאות, ולא זהו רצון הבורא.

זהו החילוק האמיתי בין אדם הלומד תורה עם שכל, לבין אדם הלומד תורה עם לב. ידועים דברי הרמב"ן באגרת: "כשתקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו". מי בודק זאת, השכל או הלב? השכל אינו בודק, השכל רוצה להמשיך לתוספות הבא. רק הלב, הוא זה שמתחיל לבדוק: למדתי הלכות קריאת שמע, האם הקריאת שמע שלי באמת נראית כמו שכתוב בשו"ע? אולי לא? הוא בודק כל סעיף שהוא לומד; האם כך אני עושה? אם כן - טוב מאד, אם לא - עלי לשנות!

נמצא, שכדי להבין מה רוצה רבינו הרמח"ל בתחילת ההקדמה - עלינו להבין ראשית את המבנה האמיתי של הבריאה שברא הקב"ה.

אם אדם לומד תורה ואינו תופס את המציאות הגשמית על פי התורה - כשיכנס לעולם הרוחני הוא יבנה לעצמו בנין הפורח באויר על גבי בנין הפורח באויר.

לפני שאדם נכנס לעולם של עבודת ה' - אהבה, יראה, דבקות ותיקון המדות - עליו ללמוד את הגמרא באופן שיגיע לאפשרות לקיים את הנאמר בה הלכה למעשה. הוא מתחיל מהגמרא, מגיע עד ההלכה בשו"ע, ומהשו"ע לחיים המעשיים שלו. או אז, יכול הוא להתחיל להיות כלי לעבודת ה' אמיתית. אבל אם לא - חבל לו להתחיל ללמוד ספר מסילת ישרים.

לומד על מנת לעשות - זהו שורש הקיום. ולומד על מנת לעשות פירושו, להתרגל לחשוב בצורה שהלימוד מגיע למציאות היומיומית שלי.

נבין, הרי עיקר עבודת ה' של האדם היא "רחמנא לבא בעי". ורבים מתלוננים: הלב שלי אטום, לא מרגיש כלום. מגיע ר"ה, יו"כ, והוא לא חש כלום. והרי מבואר בכתבי רבינו האר"י ז"ל שמי שאינו בוכה, זו הוראה שנשמתו איננה מתוקנת.

היכן נעוץ שורש הבעיה?

הבעיה לא מתחילה במוסר, ואף לא בעניינים שבין אדם לחבירו. היא מתגלה בכל אלו, אבל היא מתחילה בתוך הבית-מדרש, בשעה שאדם יושב ליד הגמרא ולומד!

"ולבי ראה הרבה חכמה" (קהלת א, טז), הלב של האדם - הוא זה שראה את החכמה. כיצד? את החכמה הנמצאת בשכל הוא מתחיל להוריד ליד מעשה בפועל. כך תורתו הופכת לתורה מוחשית, תורה מציאותית, ואז הוא בונה את בנין הלב החומרי

בניה נכונה של עולם ההרגשות

לאחר שהוברר לנו שההשקעה בתחום הרגשי היא אכן חיונית וחשובה אף יותר מתחום העשייה, וכל הורה חייב להעמיד זאת כיעד וכנושא בביתו, נשאלת השאלה כיצד עושים זאת?

אכן, ברגע שההורה מפנים שההשקעה בבנין עולם הרגשות של הילד הינה יעד מרכזי וחשוב, זו כבר התקדמות חשובה מאד שעשויה לסייע רבות להשיג את המטרה.

בגיל הרך, יש להורים זמן שיחה יחסית ממושך עם הילדים, וזאת מכיון שבאופן טבעי הילדים נמצאים בבית יותר זמן, כל אחד לפי עניינו. [אגב, באופן טבעי, ככל שהילדים יותר בוגרים, הם נמצאים פחות בבית, ופעמים שהשיחות עמהם הולכות ומתקצרות, ולכן איכות השיחה צריכה להיות גבוהה יותר].

כל הורה יכול לבדוק בביתו מהו נושא השיחה שלו עם ילדיו. ניתן לעשות זאת באמצעות נסיון פשוט, ע"י הנחת מכשיר הקלטה בבית למשך כמה שעות, ולאחר מכן לשמוע את מהלך השיחה שלנו עם הילדים. ברוב המקרים נגלה שהקלטה מכילה בעיקר פקודות רבות: תעשה שיעורים! קחי את הילקוט! סדר את החדר! ועוד כהנה וכהנה. ואף בחלק היותר חינר כי, יתכן שנשמע שם התעניינות קצרה ביום שעבר על הילד בביה"ס או בת"ת, ואם נשאר זמן, נשמע את ההורה מספר סיפורים לילדים [דבר חיובי מאד לכשעצמו]. פחות או יותר זהו המבנה היום יומי שקיים ברוב הבתים.

עתה נבין, שהמטרה שלנו היא לשלב בשיגרה זו את התפיסה של עולם ההרגשות. כיצד עושים זאת, כיצד נבנה בפועל את עולם ההרגשות של הילד?

כפי שהובהר לעיל, הורה שסובל מליקויים בעולם ההרגשות האישי שלו, יהיה לו קשה מאד לבנות דו-שיח של עולם הרגשות עם ילדיו, ותחילה עליו לקבל טיפול מגורמים מקצועיים על מנת שיוכל לפרוץ את מחסום הרגשות שלו עצמו.

א"כ במסגרת זו אנו עוסקים בהורים שהתחום הרגשי פתוח אצלם דיו, אלא שהם מחפשים את הדרך והגישה הנכונים לבניית עולם הרגשות של הילדים.

בנוסף לדו-שיח היום יומי שלנו עם הילדים שעוסק הרבה בפרטים הטכניים ומעט בחינוך, ישנו חלק נוסף שצריך לשמש כנושא שיחה עם הילדים, והוא דו-שיח רגשי. אין הכוונה לתיחקור של נפש הילד, כגון: 'איך אתה מרגיש?' 'האם אתה שמח או עצוב?' וכדו', אלא כאשר חפצים להשקיע בבניית עולם הרגשות של הילד, יש לפתח עמהם דו-שיח שבו ההורים מצידם משתפים את הילדים בחוויות הרגשיות שלהם [כמובן ברמה שראוי לשתף בה את הילדים].

במה דברים אמורים? כל אחד ואחת מאיתנו חווה דברים רבים במשך חייו, לעיתים דברים משמחים יותר ולעיתים פחות. כאשר ההורים מספרים בבית את החוויות שעברו עליהם ומשליבים בהם את הרגש שלהם, בנקודה זו מתחיל להיבנות עולם ההרגשות של הילד.

הורים שרק יתבוננו מעט, יבחינו שהם חווים דברים שונים במשך כל חייהם, מהחלק הקטנוני שבהם, עד החלק הבוגר והעמוק שבתוכם. וכאשר הם יספרו בבית את אותם חוויות עם ההרגשות שבאו בעקבותיהם, הילד יבחין שחשיפת הרגשות זהו דבר טבעי, וכך נוכל לבנות בצורה נכונה את עולם הרגשות שלו.

רגש פתוח מצד ההורים, היינו שיתוף הילדים בדברים שהם חוו [כמובן שהחוויות לא יתוארו כסיפורי מעשיות, כגון: 'הלכתי לסופר מרקטי', 'קניתי

(המשך בעמוד 7)

נושאים בפרשה המשך מעמוד 1

מאוחד במשלח, וא"כ אף בשעה שיעקב אבינו נמצא בחו"ל, יש לו חיבור, איחוד גמור, עם א"י. אין כאן יציאה גמורה מהארץ לחו"ל, כי אף בשעה שיעקב אבינו יוצא לחו"ל, מ"מ אור א"י מאיר בו. היתה בידו שליחות של אביו ואמו, כמו שנאמר בפרשה לעיל "ושלחתי ולקחתיך משם", והרי שכח המשלח יחזיר את השליח למקומו, והוא מקושר בו כל הזמן.

ועומק גדר הגילוי, הוא דייקא מצד מה שנאמר "ויעקב אבינו לא מת", כלומר על אף שיש כאן תפיסת חוץ לארץ שהיא בבחינת מת, שאין לו אלו-ה, אבל הוא מאוחד עם גילוי א"י, מאוחד עם החיים!

ודייקא ביעקב אבינו, שמתגלה סוד האחדות של הקצוות של אברהם ויצחק, מתגלה בו סוד האחדות של החיים והמיתה, של הארץ וחוצה לארץ.

שליחות זו היא גם שהביאה את יעקב אבינו למהלך בחזרתו של "ויוותר יעקב לבדו" שנעשה כלי ל"נשגב ה' לבדו" מחמת שבחזרתו נאמר "ושבתי בשלום לבית אבי" - אל בית אבי דייקא, שהוא מקום השליחות, כי הוא מאחד את הארץ וחוץ לארץ. "והיה ה' לי לאלקים" - היה כאן איחוד של שם הו"ה ושם אלקים, של האור והכלי, של הנשמה והגוף, של הארץ וחו"ל.

ודייקא בשעת חזרתו - אז מתגלה שהוא נעשה כלי ל"נשגב ה' לבדו", כי מתגלה שאין מקום שאין בו אלוקות - הן בא"י והן בכל ארץ העמים, שאף שארץ העמים יש בה טומאה, אבל יעקב אבינו מגלה את הקדושה בכל מקום, את האלוקות בכל מקום, ומצד כך הוא נעשה כלי של "יחידה", ומאיר בקרבו האור שאין עוד מלבדו.

אם נבוא להפשיט את הדברים למעשה: הלא בעולם של חומר אנחנו, ולצערינו חלק גדול מסדר יומנו נע סביב החומר - מי פחות ומי יותר. מה נאמר ומה נדבר, וכי אבדה תקותינו נגזרנו לנו? אכן לפי האמור מצאנו לנו פתח של תקוה להחיות את החומר ולהשיבו אל הרוח! לכשנתן בדעתנו מהו רצון הבורא ששלחנו להתעסק עם החומר. וכי רצונו ח"ו שנטבע בביצת החומריות? הלא ודאי שלוחיו אנחנו לעשות רצונו יתברך. ולכשנבצע את הדבר אך ורק בשליחותו של מקום, הרי שנזכה להיות קשורים אל המשלח, ואזי נזכה לגלות אלוקותו יתברך אף בתוך

תת-שורש 'אבד'

אנו מוצאים בחז"ל שלש הטיות של הפועל אבד: **אבד**, **אבוד** ו**אבדון**. ופירושו בכללות:

המדרגה הראשונה, **אבד**, מורה על אבדת דבר מן האדם.² במדרגה זו נאמרו כל דיני השבת אבדה.

המדרגה השנייה היא בחינת דבר ה**אבוד**. זו אבדה ש"אבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם" [כדברי הגמ' (ב"מ כז.) לגבי "זוטו של ים"]. זו אבדה יותר גדולה מבמדרגה ראשונה, שכן עם היותה קיימת לעצמה, אין לשום אדם ממנה כלום.

המדרגה השלישית נקראת **אבדון**. במגרדה זו, הדבר מתכלה ובטל מן העוֹלָם [זו מדרגת המדור התחתון שבשבעת מדורי הגיהנם (כידוע), שנקרא בגמ' **אבדון**. בו הרשעים אובדים אפילו לעולם הבא ³].

א. אבדה במצרים

המקום הראשון שבו אנו מוצאים בתורה לשון **אבד**, הוא בתחילת פרשת בא (פסוק ז'): "ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלוקיהם, הטרם תדע כי **אבדה** מצרים".

הרי קרקע אינה נאבדת. יש רק "שדה ששטפה נהר". כלומר אין בקרקע את המדרגה הראשונה של **אבדה**, ולא שייכת בה אלא המדרגה השנייה הנקראת **אבוד**, דהיינו שהיא מתקלקלת והנאתה לאדם בטלה.

[מדרגה זו הינה אמצעית בין הראשונה לשלישית, שכן היא דומה לראשונה בכך שבשתייהן יש לדבר עדיין קיום בעולם, והיא דומה לשלישית בכך שבשתייהן אין לשום אדם הנאה מהדבר].

כידוע, הירידה למצרים השתלשלה ממכירתו של יוסף. הגמ' (סוטה יג: מס' בירה למה נקבר יוסף בשכם: "משכם גנבוהו ולשכם נחזיר אבידתו". א"כ מבואר בדברי הגמ' שיוסף נקרא אבדה.⁴ יוסף אבד לאביו (אבדה במדרגה ראשונה, ומתבקשת).⁵

[רמז לדבר באחד מצירופי המילה **אבד: אב-בד, בד, פירושו לבד**]. כלומר, יוסף אבד (הוא הפך להיות אבדה), ואביו (יעקב) נשאר **לבדו** (ויתאבל על בנו ימים רבים).⁷

נמצא, שירידתו של יוסף עצמו למצרים, היא אבדה. וזו, שורש של הירידה למצרים של כלל ישראל, שגם היא אבדה (ככל גלות, כדלקמן). ומכח אלו נאמר "הטרם תדע כי אבדה מצרים".

[השורש **אבד** מורכב מאותיות א'ב'ד'. כידוע, הא' והע' מתחלפים. ("בתור-תו של ר' מאיר כתוב כתנות אור במקום מה שבתורתנו כתוב "כתנות עור"). לפי"ז **אבד** מתחלף ב**עבד**. כלומר: במקום ה**אבדה** נצרכת **עבודה** להשיב אותה.

1 בזוה"ק איתא ש**אבד** ו**אבדה**, הם בחינת זכר ונקבה (ה' הסופית סימן לנקבה).

2 באבדה זו ישנן שתי בחינות: אבדה המתבקשת ואבדה שאינה מתבקשת. בביריתא (סנהדרין ק"ט:), רבי יהודה בן בתירא לומד מהפסוק "תעיתי קְשָׁה אֲבָד, בקש עבדך", שמה שכתוב על עדת קרח "ויאבדו מתוך הקהל" ש"הרי הם **כאבדה המתבקשת**". וכן במה שאמרו "דרכו של איש לחזור אחר אשה, משל לאדם שאבדה לו אבדה, דרכו לחזור אבדתו", מבואר שהאשה היא **אבדה המתבקשת**.

3 גיהנם כלה והם אינם כלים, והם נעשים אפר תחת כפות רגלי הצדיקים.

4 להלן יתבאר שכן הוא בכל מת.

5 ידוע, שיוסף נקרא **צדיק**, ומידתו מידת **צדיק**. משום כך יש לקרא על מכירתו (ישעיה נ"ו י"ב): "**הצדיק אבד** ואין איש שם על לב".

6 בהיפוך של האותיות זה אותיות דאבה, דאבון נפש, מה שנאמר בקלות.

7 בעצם, כל אדם שמת נקרא אבדה. [והיא אבדה שעתידיה לחזור (המתבקשת), כמו שנאמר: "הקיצו ורננו שוכני עפר". רק הרשעים שאינם קמים בתחייה, אינם בבחינת אבדה, אלא בבחינת אבדון]. ביחס לכך, המשמעות הפוכה: **אבדה** היא כשאבד **האב**, ונשאר הבן **לבד**.

ולאיך גיסא, מצרים שמעבידה את ישראל גורמת לעצמה להיות **אבדה** (והפעם, בבחינת דבר האבוד, כנ"ל).

ב. אבדה בממון

בספר שמות מופיע עוד ה**אבד**, לגבי מצות השבת אבדה. אבדה זו הינה אבדה במדרגה ראשונה (מתוך הג' הנ"ל), שלא אבדה אלא מאדם אחד. נוסף על כך, המשנה (ב"מ כ"ז.) דור־שת שאין מצוה זו מתקיימת אלא באבדה המתבקשת: "מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנים ויש לה תובעים, אף כל דבר שיש בו סימנים **ויש לו תובעים**".

כשהתייאשו הבעלים, האבדה הופכת להיות אבדה שאינה מתבקשת. ואז (באופן שאין דין להחזיר את הדבר) היא הופכת להיות דבר האבוד מבעליו. ביחס לבעלים, האבדה הופכת לאבדה במדרגה השנייה.

ולחילופין, כאשר מוצא האבדה מכחיש במציאתה, וממאן להחזירה, האבדה הופכת להיות אבודה מבעליה.

ג. אבדה באדם

ע"כ דברנו על אבדה שמחוץ לאדם, אבדת ממונו וארצו. אבל ישנן אבדות באדם עצמו.

וחמש מדרגות יש בהן: אבדת הגוף, הגלות, העינוי, המות ועונש הכרת.

אבדת הגוף: ז"ל הגמ' (סנה' ע"ג): "מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר, או חיה גוררתו, או ליסטיין באין עליו, שהוא חייב להצילו? ת"ל: לא תעמוד על דם רעך. והא מהכא נפקא? מהתם נפקא: **אבדת גופו** מנין? ת"ל: והש' בותו לו! איה"נ וכו'". עכ"ל הגמ'. מתבאר כאן שיש אבדה בגופו של האדם עצמו, ויש דין של השבת גופו. זאת אומרת שהאדם עצמו הופך להיות אבדה.

הגלות נקראה בלשון אבדה, כמ"ש (ויקרא כ"ו ל"ח): **ואבד-תם נגוים**. כלומר, כשבני ישראל יוצאים לגלות, הם אובדים מארצם, אובדים את ארצם, ועלולים לאיבוד בין הגוים.

העינוי: ז"ל הגמ' (יומא ע"ד): לגבי עינוי של יום הכיפורים: "עיניו שיש בו **אבדת** נפש, ואי זה? זה אכילה ושתייה עכ"ל.

ומבואר שבעינוי של אכילה ושתייה, ישנו צד מסויים של איבוד האדם.⁸

גם מיתת האדם נחשבת כאבדה, כמ"ש בגמ' (מו"ק כ"ה ב'): "בכו לאבלים ולא לאבדה, שהיא הלכה למנוחה".

גם ביחס לנפש ניתן לדבר על אבדה. והוא עונש הכרת ש"נ קרא בתורה אבדה: "**והאבדתי את הנפש ההיא**" (ויקרא כ"ג ל'). וז"ל רש"י שם: "לפי שהוא אומר כרת בכל מקום, ואיני יודע מה הוא, כשהוא אומר והאבדתי למד על הכרת שאינו אלא אבדן" עכ"ל.⁹

8 וכך יש אומרים בתפילתם בסוף תענית יחיד: "... יבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי. יהי רצון... כאילו הקרבתי לפניך ע"ג המזבח".

9 על קורח ועדתו נאמר (במדבר ט"ז ל'): "**ויאבדו** מתוך הקהל". ופליגי בה תנאי: לר"ע (סנה' קט:): היינו דאין להם חלק לעוה"ב (והוא האבדון המוזכר בדברינו), ולריב"ב הרי הם כאבדה המתבקשת, כלשון הכתוב "תעיתי כשה **אבד**, **בקש** עבדך", ואינה אלא אבדה במדרגה

והגשמי על פי התורה הקדושה, ומכאן ואילך דרכו סלולה להתעלות למדרגות גבוהות יותר.

זהו שכותב כאן רבינו הרמח"ל, שהאדם לא ימצא בדבריו חידושים רבים בשכלו. מדוע? כי הדברים ידועים לכולם, אבל בלבו אינם נמצאים!

אדם אומר: 'יש לי יצר הרע'. 'אני יודע שתאוה היא דבר שלילי, אבל אני מתאוה', 'אני יודע גם שקנאה היא מהמדות השליליות, ואעפ"כ הנני מקנא'.

ודאי שדבריו נכונים, אבל לא כאן נעוץ שורש הבעיה. הבעיה היא שאין לו לב כלל!! אם היה לו לב - היתה לו בעיה נקודתית של קנאה, תאוה או כבוד, אבל אם חסר לו לב בכל מערכות החיים, איך יוכל לתקן את הקנאה, את תאוה הכבוד ושאר הדברים? הרי דומה הוא לאדם המנסה לתקן פנצ'ר בגלגל ועוד לא קנה מכונית... את מה הוא מתקן?!

הפתרון היחיד לחיים נכונים, הוא לקחת את התורה הקדושה ולהפוך אותה לחיים מציאותיים בפועל, לחבר את עצמנו לנקודה מעשית, לבנות בנין של לב, ואז עבודת ה' שלנו תהיה בבחינת "לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי" (תהלים נא,ב).

וְתִרְאֶה אִם תִּתְבּוֹנֵן בְּהֵאָרֶת בְּרַב הָעוֹלָם, כִּי רַב אֲנֹשֵׁי הַשֶּׁקֶל הַמְּהִיר
וְהַפְּקָחִים הַחֲרִיפִים יִשְׁימוּ רַב הַתְּבוּנָה וְהַסִּתְפִּלוּתָם גְּדֹקוֹת הַחֶקֶךְ
מוֹת וְעֵמֶק הָעֵינָיִם, אִישׁ אִישׁ כְּפִי נְטִית שְׂכָלוֹ וְחִשְׁקוֹ הַטְּבָעִי. כִּי יֵשׁ
שִׂטְרָחוֹ מֵאֵד בְּמַחְקֵר הַבְּרִיאָה וְהַטְּבַע, וְאַחֲרֵים יִתְּנוּ כָּל עֵינָם לְתִכּוּנָה
וְלְהַנְדָּסָה, וְאַחֲרֵים לְמִלְאכּוֹת, וְאַחֲרֵים יִכְנְסוּ יוֹתֵר אֶל הַקֶּדֶשׁ, דְּהֵינּוּ
לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, מֵהֶם בְּפִלְפוּלֵי הַהִלְכוֹת, מֵהֶם בְּמִדְרָשִׁים, מֵהֶם
בְּפִסְקֵי הַדִּינִים. אַךְ מְעַטִּים יִהְיוּ מִן הַמִּין הַזֶּה, אֲשֶׁר יִקְבְּעוּ עֵינָם וְלְמוֹד
עַל עֵינָיִם שְׁלֵמוֹת הָעֲבוּדָה, עַל הָאֲהָבָה, עַל הַיְרָאָה, עַל הַדְּבִקוּת וְעַל כָּל
שְׂאָר חֻלְקֵי הַחֲסִידוּת.

כלומר, העולם מתחלק בחלוקה הזו לשניים: ישנם אנשים שהם בעלי שכל מהיר והם פקחים וחרिפים, וישנם אנשים שהשכל שלהם אינו מהיר, ואינם פקחים ולא חריפים.

בנוהג שבעולם, אדם שיש לו תכונה מסויימת, הוא מעוניין וגם משתדל להשתמש בה. כך כתב בעל 'חובות הלבבות', שהקב"ה נותן לאדם כשרון כדי שישתמש בו, הן כדי להיטיב לזולתו והן כדי שדרכה ישיג את פרנסתו.

כאשר האדם זוכה, הוא משיג את פרנסתו דרך אותה תכונה טבעית שהקב"ה נתן לו, כגון שהוא יודע לצייר, לנגן או לבנות. אולם כאשר אינו זכאי, הוא לא מצליח להשיג את פרנסתו דרך תכונתו, וזהו סוג של קללה, ובעצם בחינת גלות. כמו שראינו במצרים, שעבודות אנשים ניתנו לנשים ועבודות הנשים לאנשים. וכך האדם לפעמים הוא מומחה בתחום פלוני, ואת פרנסתו הוא מוצא בתחום שונה לגמרי. בדרך כלל זו איננה זכות.

[מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

חינוך ילדים

(המשך מעמוד 5)

תי את זה בשבילך', שזהו דבר חשוב בפני עצמו, אלא יש לתאר לילד את החוויה הרגשית שבסיפור, וזהו המתכון המצליח ביותר לבנין עולם ההרגשות של הילד.

נעם זאת נדגישי, שאין הכוונה לשתף את הילדים בגיל הרך בבעיות החמורות של הבית, אדרבה, ילד אינו צריך להשתתף בדיון על המינוס בבנק ולא להתעניין בשידוך של הילד המתקרב. ולכן יש לשים לב על המינון של החוויות אותם אנו צריכים להעביר לילדים, וכמובן שכל הורה צריך לעשות את שיקול הדעת שלו, במה הוא יכול לשתף את ילדיו ע"פ הרמה המתאימה להם.

בארה"ב ובמערב כולו מקובל, שאנשים המדברים גלויות על ההרגשות שלהם, הדבר מעיד על חולשה נפשית, וכאשר ינסו לדבר עמם ולפתוח מעט את הרגש שלהם, הם יחושו שנכנסים להם לחיי הפרט.

כמובן שתחושה כזו היא מעוותת מיסודה, ולכן ההורים צריכים ליצור אוירה בבית שהתפיסה החווייתית - רגשית, היא נושא פתוח שמדברים עליו, וכשם שהילד מרגיש חר פשי לדבר על הצרכים הפיזיים שלו, כגון: 'חסר לי קלמרי', 'אני זקוק לילקוטי', 'נקרעו לי הנעלים וכדו', כך הוא צריך לחוש פתיחות להתבטא בתחום הרגשי, כגון: 'אני אוהב', 'אני מפחד' וכדו'.

חשיפת הילדים לעולם הרגשות - במינון הנכון

ישנם בתיים שבהם יש כמין מחסום בתחום הרגשות, ולילדים יש תחושה שכל מה שאבא ואמא עושים - אסור להם לדעת, ולעומת זאת ישנם בתיים שההתנהלות בהם היא הפוכה לחלוטין, ואף חשבוניות הבנק והתעודות הרפואיות פתוחים בפני הילדים.

כמובן, ששני הדרכים הללו אינן ראויות, וכמו בכל דבר, אף בתחום זה יש הנהגה ממוצעת ראויה. ולכן כל הורה לפי חכמתו, צריך לעשות את שיקול הדעת אודות הדברים שאכן ראויים להיחשף בפני נפש הילד ואיזה לא. וכאשר הוא מחליט על אותם דברים שניתן לשתף בהם את הילד, עליו לעשות זאת בצורה נכונה שתפתח את עולם ההרגשות עם הילד.

כלומר, כאשר ההורה משלב את החוויות האישיות שלו במה שעבר עליו, בכך הוא מעניק לילד מימד של תפיסת עולם ההרגשות שקיים בתוכו, וביחוד כאשר הדבר נעשה באופן קבוע, והופך להיות למבנה של קשר בין ההורים לילדים, שהם משתפים אותם בהרגשות ששייך לשתפם.

עם זאת נדגישי שוב, שצריך למצוא בזה את האיזון הנכון, ומחד א"א להעמיס על הילדים את כל קשיי החיים של הוריהם, אולם מאידך אין זה נכון לחסום בפניהם את כל עולם ההרגשות של ההורים.

[מתוך דע את ילדיך פרק א]

הרחבת ה'אני'

אדם צריך לבחון את עצמו: מה אני רוצה להרחיב - דבר שקיים אצלי או דבר שלא קיים אצלי?

חז"ל הקדושים אומרים - 'יש לו מנה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים הוא רוצה ארבע מאות'. א"כ האדם רוצה להרחיב, אך את מה האדם הזה רוצה להרחיב? תשובה לדבר: הוא רוצה להרחיב את המנה שיש לו, אבל לא את עצמו!

צריך להתבונן את מה באנו להרחיב? כולנו עסוקים כל הזמן בלהרחיב את המעגל, זה טבע האדם. גם אחד שהחליט ללמוד את הדברים האמורים כאן, אף הוא יש לו רצון להרחיב, אחרת הוא לא היה טורח לפתוח ולקרוא. אולם את מה באנו להרחיב?

אדם שיש לו דירת שלוש חדרים והוא רוצה להפוך אותה לחמישה חדרים - את מה בעצם הוא רוצה להרחיב? את עצמו או את הדירה שלו? פיזית הוא מרחיב את הדירה, והוא אף סבור שהרחבת הדירה תרחיב לו את האני שלו, כמאמר חז"ל - 'דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם'. וכמובן דברי חז"ל אמת הם, דירה נאה יכולה להרחיב דעתו של אדם, רק השאלה - **האם יש אדם?**

ברוב הפעמים תהיה דעת, אך לא יהיה אדם, הדבר דומה לספר המונח בארון שיש בו הרבה דעת, אך אין כאן אדם.

את מה בעצם באנו להרחיב: את הרצונות והמחשבות? או להרחיב את האני ע"י דברים אחרים.

הרי ברור לכל מבין שלא באנו להרחיב את הממון בלבד, אלא אנו רוצים להרחיב את הנפש ע"י הבית הרחב, ע"י הממון. כל אחד לפי רצונותיו באופנים בהם הוא רוצה להרחיב את חייו.

עצם הנפש הוא עצם הוית האדם. כאשר אנו באים לבטא את רצון הנפש להרחבה, נבין שהעניין הוא להרחיב את עצם הנפש.

לכאורה רצוננו להרחיב את עצם הנפש, אך אם אנו חיים עם אותה הנפש, אזי אנו מרחיבים אותה. אולם אם אנו חיים בלי הנפש, הרי שמה שיתרחב הוא הדמיון התאוות והרצונות החיצוניים של האדם.

לדוגמה: לפנינו חנות לממכר רהיטים, ובמשך היום נכנסו שני אנשים לחנות וקנו כל אחד ספה מפוארת. אם נתבונן נראה כי אצל אחד זוהי תאוה גרידא, ואצל השני זה הרחבת האני. הדבר נקבע באופן הכניסה לחנות, עם מה האדם נכנס: עם הנפש או עם התאוות. לפי זה נבין עם מה הוא יצא.

אם אדם נכנס לחנות עם רצון לקנות ספה מפוארת, אזי יש לו מנה רוצה מאתיים, מובטח לו שבקרוב הוא יחפש שוב פעם ספה חדשה יותר יקרה, כיוון שהוא מחפש ספות. לעומת זאת אם הוא מגיע עם 'אני' שרוצה

להתרחב, הרי שהספה היא כלי להתרחבות האני, ובאמת הוא מרחיב את האני שלו.

אדם שחי עם הנפש כנפש, כל שאר הכוחות שהזכרנו לעיל באים לבטא את עצם הנפש.

לעומת זאת אדם שלא חי עם עצם נפשו דומה לתינוק קטן בן שנתיים שרוצה ממתק. וכי יש איזו הוה אמינא שאותה סוכריה תרחיב לו את עצם הנפש. ברור לכל שלא, כיוון שאין לו מודעות לנפש של עצמו. וכשם שיש תינוק בין שנתיים, כך יש תינוק בין עשרים, ויש גם תינוק בין ארבעים וגם יותר.

השאלה הבסיסית היא האם האדם יוצא מנקודה שכל הכוחות של נפשו באים להרחיב את האני, כלומר הם באים מתפיסה של אני, או שהתפיסה של האני עומדת בקרן זווית, והאדם מתמודד עם הרצונות, עם המחשבות וכן על זה הדרך.

אדם שלא מודע לעצם האני כאני הוא יכול לפעול רצונות חיוביים שגם יעברו את כל השלבים עד ההוצאה לפועל, אבל הוא לא יגיע לעצם האני. גם אם הוא יתעסק בתיקון המידות וכו' כל שאר העבודות, אם הוא לא פועל עם מודעות של אני, אזי הוא לא מרחיב את עצם האני.

משל למה הדבר דומה, לאחד שהלך וחרש זרע בשדה של חברו, הרי שהיבול של חברו ולא שלו.

הרי שכל שאר כוחות הנפש שכוללים את כל העבודות כולם, אם לא קדמה להם תפיסת האני כאני, הסיכוי הקרוב לוודאי שהאדם מרחיב דבר שאינו שלו. ובמילים אחרות הוא מרחיב את עולם הדמיונות שבתוכו.

וא"כ הוברר שהבסיס לכל כוחות הנפש הוא עצם כך שהאדם מודע לעצם היותו קיים, הידיעה הזו שהאדם יודע שיש אני, היא אינה ידיעה סתמית, היא ידיעה שמהווה מקור של חיבור, שהרבה החיצוניים שבאדם מודעים לעצם קיום האני שבו.

נסביר: הכוח השני והשלישי שהזכרנו הם אמונה ותענוג, הרי שהידיעה של עצם האדם את עצמו אמורה להביא אותו לידי תענוג. עצם כך שאדם מודע לכך שהוא קיים הוא סוג מסוים של חיבור לאני שבתוכו. וזה אמור להביא לאדם תענוג, ואם אדם לא מתענג בזה, אזי במילים אחרות הוא לא יודע שהוא קיים.

רוב בני-האדם אינם מחוברים לעצם האני שלהם לכן הם גם לא מתענגים מעצם הידיעה שהם קיימים. רק אדם שר"ל היה בגיא ההריגה או שהוא ברח מאיזו סופה, ופתאום הוא מרגיש שהוא ניצל והוא קיים, אזי לתקופה מסויימת הוא מרגיש עונג מכך שהוא קיים. אך מעבר לכך רוב בני האדם לא מתענגים לשבת בבית רגל על רגל ולחשוב לעצמם אני שמח ומרוצה

כי אני קיים! [מתוך הספר דע את נפשך פרק 1]

שאלות ותשובות

שאלה: הרב הסביר שהכח של הבינה זה כח לנתח ולהבין דברים

יותר בעומק להשתמש בכח הדעת לנתח ולהבין דברים בעומק, יותר בעיון. אני חשבתי תמיד שכח הבינה זה כח שמבינים דברים ככה בלי

להתעמק, רק כשיש קצת שקט, אז הדברים נכנסים, ככה מרגישים

וככה מבינים דברים בלי כח העיון, בלי כח הניתוח. האם זה נכון? האם

יש כזה כח?

תשובה: זוהי שאלה יסודית, נגדיר, יש שלושה חלקי בינה באדם,

יש בינה שהיא חלק ממערכת של מוח, יש בינה שהיא חלק מההרגשה של הלב, ויש בינה שזה כח שכלי שמורגש בלב הבנה תפיסתית. הבנה

שכלית שנקראת בינה היא קיימת באיש יותר מאשר באשה, ואילו ה-

גשה של בינה בלב קיימת באשה יותר מאשר באיש - והיינו מה שאמרו

חז"ל שהאשה "מכרת באורחים". גם החלק של התפיסה השכלית

המורגשת יש לאשה נטייה לתפוס את זה יותר מאשר האיש.

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net ויועברו אל הרב. התשובות יבואו אי"ה על גבי גליון זה.

להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע אונליין | להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440 | UK 208.1917000

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לשיעורי שמע, ווידאו וכתובים: www.bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברומוביץ 03.578.2270 | להזמין עולמי אונליין: www.moshebooks.com